

(Gazanyola, *Hist. du Roussillon*, 1857), vagament digué que venia del celta. No menys arbitràriament Guiter, que és pre-romà (ajuntant-lo amb *Toès* i *Toèvol*) (*RLiR* xxvii, 23).³

Més seriós podia ser la pensada de relacionar amb⁵ el ross. *tuire* 'pedra tosca, turo'; crec que això partí de Desplanque, que assenyala *tuyre* «terrain friable a Tuir» (doc. de 1301). I hom hi ha relacionat la fabricació de càntirs i terrisses (Grandó, *Voc. Ross.*, i sobretot Fouché, *Pon.*, 103). Certament això és *TOFUS*¹⁰ (dial. *tūfu*) en llatí. Fouché no mira prim en matèria de morfologia, aviat s'ha arreglat tot amb un asterisc **TUF-ĒRIU*; però no hi ha tal sufix *-ERIU* en romànic ni llatí. I no provéssim d'escapar per la tangent, allegant que rarament no sembla haver-hi una diferent de¹⁵ declinació analògica amb *TUFUS*, *-ŌRIS*, que jo mateix he demostrat en *DECat* i ja *BDC* xxii. Però no ens hi escarrassem puix que en la munió de mencions antigues que hem aplegat cap no té una *-f* ni *-erio*, ni tan sols *-v-*, admetent que aquest pogués sortir de *-F-* intervo²⁰ càlica.

Alart suggerí en un escrit seu (cf. *InvLC*), que *Tuir* pogués venir d'un NP. Això ja tenia aire més versemblant; i jo mateix vaig agafar-m'hi, quan només coneixia tardanes mencions dels Ss. XII i ss., citades per Alart. I vaig relacionar *Tuir* en la 1a. ed. del meu treball sobre *Andorra* (a. 1955), citat supra, en els estudis, on ho repetia a honor de Clovis Brunel, relacionant-lo amb un NL *Tuvira* d'Andorra. Aquest realment deu ser NP d'origen germànic: *ΘIUDIWERO*³⁰ (Först., 1451, 1533), perquè és sabut que el dialecte visigòtic canviava *ē* en *ī* (com cast. *Elvira* *GELO-WERA*). És lloc conegut: Canal de la *Tubira*, anotava Casac. 1934, en una enq. local en la qual dibuixà un croquis que tinc a la vista, en te. de St. Julià de Lòria, al capd³⁵avall del riu de Fondamí, al peu del Solà del Suqué. Pujada de *Tuvira*, a l'entrada d'Andorra la Vella, venint de St. Julià (*BDLC* III, 291). Cases i Font de *Tovira* 1838 (Anyós, *Relació d. l. Vall d'Andorra*). Però ara és clar que és pura coincidència: cap NP semblant no consta en el Rosselló ni enllòc més del nostre domini.

¹ Inventaire Sommaire des Archives Communales Antérieures à 1970, rédigé par Desplanque, archiviste depl. des Pyr.-Or., p. p. M. Ecoffié, Perp. xxxii + 148 pp., 4.º. En particular es funda en extrets del *Libre Vert* aa. 1191-1443, 52, f.º p. 1, *Libre Vert Major*, 1276-1771, 188, f.º 11, pp. 1 i 4). En tot el llibre molta documentació dels Ss. xvii i xviii, però també hi ha docs. medievals des del S. xi i sobretot n'hi ha força del S. xv; amb extrets d'altres, ben fets, incloent-hi moltíssims mots catalans no comuns, i copiosos topònims locals. N'extrec alguns, que potser no ens lleurà de comentar en l'*Onom. Cat.*: 1373: «Champeau l. d. *Getalau*⁵⁵ *cba*; Las Rastelas, al Cabanil» (p. 114). a 1788: «achat de 60 arbres dans la forêt de *Lavanera*» (115b) (Capbreu de 1538-1764). «Forn telier de La Marcha Laurinya, afr. --- La Momira --- a Ste. Colombe l. d. *Mirabes*» (116b); 1571: «l. d. *Passa*⁶⁰

falcó --- agulla de la Secada, chemin dit de la Momira»; 1571-1616 «lo Buch ou les Salenques, Bunya» (117a); 1780: «correch dels *Clausals*» (117b); 1367: «chemin dit dels *Camalencs*» (?) (126s). — ² *Tugurio* totes elles en la primera *Tecorio*, amb una *-c-* per hiperllatinisme. No és estranya aquesta exageració com observa Abadal (181): és un document xocant per l'ampulositat de l'estil, on el copista o escriba comet l'error de situar el monestir de Cuixà, en el comtat de Rosselló (no Conflent) «error inexplicable entre gent del país»: es comprèn que es tracta d'un monjo sobrevingut, que pren aires d'escriptor llatí. — ³ En els arts. corresponents ja hem vist que aquests, com *Turol*, són pre-romans, però amb arrels ben diferents, clarament. I no confonguem amb això una teoria, no gens segura, d'alguns celtòlegs que pensaven en representats gàllics paral·lels al ll. *tugurium*, però serien germans indoeuropeus (o potser manlleus celtitzats) del mot llatí, dins l'arrel pan-indoeur. *TEG-*, veg. Weisgerber, *Sprache de Festlandekelten*, 69, i Haberl, *Z. C. Phil.* VIII, 98-99, del qual cita uns Teucoriatum tribunalum dels Tréviris (*Rh. G. C.*, 334). Semblança vaga amb un mot *Toucoueres*, en el poeta gascò Pey de Garrós, estr. VI, 4; però no se sap el sentit d'aquest hapax, potser més aviat «les lentours» que 'cabaneta' (gloss. d'A. Beroy): és mera semblança vaga.

Tuirego, V. *Talric*

TUIT

Nom antic d'uns masos o hostals.

C. 1200, en la llista dels censos del Capbreu de Besora (llogaret i castell, pocs k. al NE. de Solsona) figura dos cops el que es cobra «pel Mas de *tuit*», llegit en el ms. de l'arx. de Sols. (lín. 51 i 54).

D'altra banda, un sinònim en terres llunyanes, del P. Val.: «quodam hospitium, vulgariter nuncupatum *lo Tuit*, situm in dicto loco de *Beniarjó*», o sigui en el poble que fou el feu d'Ausiàs Marc (pocs k. al S. de Gandia, *BSCC* xvii, 210).

Com és sabut, segons les normes de declinació bicausal de l'occità de molts trobadors i del català arcaic, *tuit* funcionava, en lloc de *tots*, com complement o subjecte indiferentment: «les lengues de *tuyt*», en les *Homilies* (*DECat* VIII, 659b36). «hostal de *tuit*» era, doncs, un 'hostal de tothom': nobles (com el senyor del lloc) o no: tot hi era admès. I res no ens priva de suposar que el de Besora, era un mas que feia també d'hostal.

TUIXÉN

Poble i vall importants a les muntanyes de l'Urgellet, entre el Cadí i el Port del Comte, uns 20 k. SE. de la Seu d'Urgell, i uns 8 a ponent de Gósol.

Veg. una valuosa col·l. de costums i toponímia locals